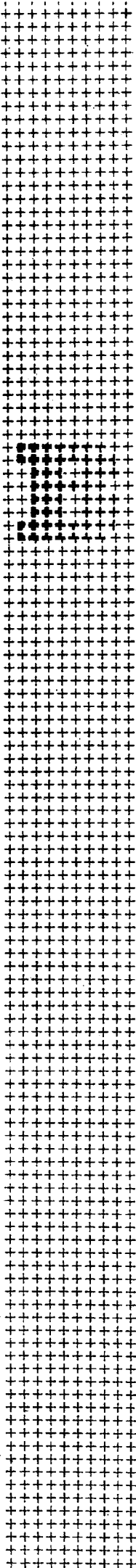

kwartaal
4

jaar
1986

Kwartaaloverzicht binnenlandse veiligheidsdienst

Nr. 2041.009

KWARTAALOVERZICHT
BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST
4e KWARTAAL 1986

INDEX KWARTAALOVERZICHT 4e KWARTAAL 1986

I.

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

- Een schets van de politieke beïnvloeding vanuit de Sovjet Unie
- Het wereldvredecongres te Kopenhagen

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

- Het BONK-samenwerkingsverband

IV.

V. MINDERHEDEN

- De Palestijnen in Nederland

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

Een schets van de politieke beïnvloeding vanuit de Sovjet-Unie

In de internationale politiek proberen de supermachten voortdurend de perceptie van de werkelijkheid bij de wereldbevolking ten eigen voordele te beïnvloeden. Zo kan herhaaldelijk worden vastgesteld dat er met de Sovjetrussische en Oosteuropese internationale informatievoorziening naar de rest van de wereld gemanipuleerd wordt. Van Sovjetzijde wordt deze beïnvloeding van strategische waarde geacht. Voor een beschrijving van de elementen en factoren die een rol spelen in die internationale politieke beïnvloeding kunnen aanknopingspunten gevonden worden in de leer van de massacommunicatie.

Initiator

De CPSU neemt een geprivilegeerde positie in binnen de internationale communistische beweging. Dit is voornamelijk te danken aan de supermachtstatus van de Sovjetunie die ook aan de CPSU een extra dimensie verleent. Moskou is in staat om politiek, economisch en organisatorisch steun te verlenen aan bevriende bewegingen en groeperingen die hun macht en invloed proberen uit te breiden.

Belangrijke elementen bij dit aspect van de buitenlandse politiek van de Sovjetunie zijn het initiëren en coördineren van effectieve propaganda en het uitbuiten van gevoelige en politiek instabiele situaties. Verantwoordelijk voor de activiteiten op dit terrein is het International Department van het Centrale Comité (ID), dat het internationale beleid van de Sovjetunie formuleert, coördineert en controleert. Via het zgn. Bloc-department van de CPSU bestaat er voorts een grote mate van coördinatie tussen de ID's van de verschillende Oostblok CP-en.

Als er grote politieke belangen in het spel zijn zullen functionarissen van het ID rechtstreeks deelnemen aan contacten met doelgroepen. Duidelijk komt dat tot uiting in de bejegening van Westeuropese sociaal-democratische partijen. Aan gesprekken met bezoekende parlementariërs uit deze hoek wordt vrijwel altijd door een hoge ID-functionaris deelgenomen, al treedt zo iemand niet altijd openlijk onder die titel op.

Nationale organisaties en instituten

Het is evenwel eerder uitzondering dan regel dat ID-ers zich rechtstreeks in de dialoog met westerse doelgroepen storten, en in feite is dat ook in veel gevallen niet nodig. In de praktijk kan de boodschap vaak beter worden uitgedragen door instanties die formeel

geen band hebben met de communistische partij en daardoor voor sommige gesprekspartners aanvaardbaarder zijn.

Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan woordvoerders en vertegenwoordigers van allerlei nationale en internationale organisaties, die instrumenteel zijn voor de CPSU. Anders dan in het Westen veelal het geval is zijn deze nationale organisaties en instituten strak georganiseerd en staan zij onder leiding van zeer professionele 'beroeps' bestuurders met nauwe partijbinding en grote internationale ervaring. Voorbeelden van dergelijke organisaties zijn officiële vredescomite's, jongeren- en vrouwenorganisaties, maar ook wetenschappelijke instituten en bepaalde instanties van kerken.

Een opmerkelijke rol in de internationale politiek spelen ook de formeel niet-communistische partijen in Oost Europa, die alleen al op grond van hun statuten geheel ondergeschikt zijn aan de communistische partij. Te denken valt aan de Bulgaarse Boerenpartij, de Poolse Boerenpartij en de Oostduitse Democratische Boerenpartij, Liberaal Democratische partij en Christen Democratische Unie.

Mantelorganisaties

Volgens de communistische tactiek moeten er in niet-communistische landen maatschappelijke samenwerkingsverbanden ontstaan die rechtstreeks maar niet onmiddellijk waarneembaar door communisten gemanipuleerd kunnen worden. Die worden niet geacht op rigoreuze wijze afbreuk te doen aan de officieel functionerende overheden en parlementaire instituten maar kritiek te stimuleren op bepaalde onderdelen van het beleid. Het buiten-parlementaire karakter van deze zo breed mogelijk samengestelde samenwerkingsverbanden moet bij velen de indruk wekken dat het hierbij niet gaat om traditionele 'kleine' partijpolitiek, maar dat de kritiek zich richt op problemen, die door zeer velen als essentiële maatschappijproblemen ervaren worden. Het doel is geleidelijk onder bepaalde bevolkingsgroepen de overtuiging te laten groeien dat zulke problemen onvoldoende aandacht krijgen van de overheden en dat de politieke partijbelangen geen ruimte laten voor het zoeken naar werkelijke oplossingen.

Het zou overigens onjuist zijn om zonder meer aan te nemen dat dergelijke 'mantelorganisaties' opereren volgens een tot in details uitgewerkt plan, dat in Moskou is bedacht. De CPSU geeft de grote richtlijnen en heeft middelen tot haar beschikking om in het beïnvloedingsproces in te grijpen waar dit wenselijk wordt geacht. In veel opzichten kan de CPSU er echter op vertrouwen dat haar medestanders zorgen voor een automatisch functioneren van het systeem, nadat in Moskou de trend is gezet. Er bestaat niet alleen een duidelijke interactie tussen de internationale mantelorganisaties (waarvan de Wereldvredeeraad de belangrijkste is) maar dat is ook het geval tussen enerzijds de internationale en anderzijds de nationale mantels.

Doelstellingen

Het doel van de gewenste politieke beïnvloeding kan letterlijk verwoord worden in de boodschap, maar ook onuitgesproken blijven, of uit opportunisme zelfs 'verraden' worden. Er zijn globaal drie categoriën doelen te onderscheiden.

De eerste categorie wordt gevormd door de hoofddoelstellingen in de communistische beleidsvorming, die echter niet als zodanig rechtstreeks worden nagestreefd, maar per situatie operationeel gemaakt in afgeleide doelen. Deze kern-doelen zijn tamelijk statisch en komen er in hoofdzaak op neer dat afbreuk gedaan moet worden aan de invloed van de Amerikaanse supermogenheid.

De tweede categorie, hoewel logisch verbonden met de eerste, is concreter en dynamischer en moet per situatie en per tijdvak op grond van de ervaring vastgesteld worden. Daarin spelen de actieprogramma's van de diverse internationale communistische mantelorganisaties overigens een belangrijke rol. Voorbeelden van actuele thema's zijn Ontwapening, Vrede en Veiligheid, met bijzondere nadruk op een algemeen verbod op kernproeven en de Amerikaanse SDI-plannen; voorts de samenhang tussen bewapening, sociale vooruitgang en werkeloosheid; en tenslotte de intensivering van de 'dialogoog tussen Christenen en Marxisten'.

De derde categorie beoogt een goed klimaat te scheppen voor de twee eerder genoemde. Vanuit hun instrumentele functie in het beïnvloedingsconcept proberen zowel de nationale als internationale mantelorganisaties een gunstige stemming te kweken onder brede lagen van de bevolking en politieke standpunten te veranderen. In dat kader wordt een aantal tactische doelen nagestreefd, zoals samenwerking met niet-communistische organisaties en personen om de reikwijdte van de beïnvloeding te vergroten en afzwakking van vijandsbeelden om communisten meer mogelijkheden te geven zich over een brede linie bij de beleidsvorming te doen gelden.

Verschijningsvormen

*****

De massamedia zijn van cruciaal belang voor het slagen van beïnvloeding. De Russische media (krant, radio en televisie) zijn in hun reikwijdte echter nogal beperkt en niet afgestemd op grote delen van het westerse publiek. Daarom worden voor beïnvloeding van specifieke groepen behalve de media ook allerlei andere vormen van informatieoverdracht met gretigheid benut. Duidelijk favoriet zijn congressen, conferenties en kleinschaliger bijeenkomsten waarop 'vooraanstaande figuren uit het openbare leven' in Oost en West in een sfeer van wederzijds respect gedurende enkele dagen alle thema's en stokpaardjes de revue zien passeren. Als luchtiger medium kan echter eveneens gekozen worden voor bijvoorbeeld een internationale fietsrally voor de vrede of een vredeskaravaan.

Een bijzonder medium is dat van de zogenaamde Agents of Influence. Bedoeling is politieke concepten rechtstreeks te infiltreren in politieke -, journalistieke -, en andere invloedrijke kringen in het Westen met behulp van, bewust of onbewust, met de Sovjets meewerkende persoonlijkheden. Daartoe wordt geprobeerd relaties te ontwikkelen met functionarissen in regering, volksvertegenwoordiging, politieke partijen, departementen en andere beleidsbepalende kringen in de westerse wereld. Hiermee wordt de fase van het beïnvloeden van de publieke opinie, immers geen doel in zichzelf maar een tussenstap naar beleidsniveau, als het ware overgeslagen.

Desinformatie

Een geheel op zichzelf staande soort beïnvloedingsactiviteit, die zich naar inhoud van de andere onderscheidt, betreft boodschappen in de vorm van provocaties, vervalsingen en verdraaiingen. Deze bijzondere activiteiten hebben als hoofdkenmerk dat zij dienen ter misleiding. Middelen die aan dit beoogde effect kunnen bijdragen zijn bijvoorbeeld verspreiding van valse geruchten, vervalsing van documenten, heimelijke financiering van tijdschriften, omkoping van personen en het organiseren van lastercampagnes.

Dienst A van het eerste Hoofddirectoraat van het KGB is speciaal belast met desinformatie.

Desinformatie bestaat dikwijls uit het clandestien plaatsen van een artikel in de buitenlandse pers, of het selectief citeren van artikelen die oorspronkelijk in de buitenlandse pers verschenen. Deze methode is herhaaldelijk met succes toegepast bijvoorbeeld om anti-Amerikaanse gevoelens aan te wakkeren in kringen die daartoe maar een geringe stimulans nodig hebben. Zelfs als later kon worden vastgesteld dat de informatie op valse documenten berustte, had de informatie zijn werk al gedaan en bleken officiële ontkenningen geen effect meer te hebben.

Recent voorbeeld van desinformatie is de geruchtencampagne van Tass en Radio Moscow dat het AIDS-virus in Amerikaanse militaire laboratoria ontwikkeld zou zijn.

Doelgroepen

Beïnvloedingsactiviteiten zijn in de regel allereerst gericht op die groepen in de samenleving die ofwel over directe (politieke) macht beschikken, ofwel op grond van hun functie traditioneel in hoog aanzien staan bij grote delen van de bevolking. Te denken valt aan parlementariërs, artsen, dominees, burgemeesters, wetenschappers (Nobelprijs-winnaars!), hoge militairen en journalisten (vanwege hun grote invloed op de publieke opinie). Als vertegenwoordigers van dergelijke gezaghebbende groeperingen gewonnen kunnen worden voor Sovjetvriendelijke inzichten zal het effect daarvan versterkt doorwerken onder de bevolking. In het programma van de Wereldvredeesraad voor het jaar 1986 wordt dan ook de uitbreiding van samenwerking van Wereldvredeesraadleden met dergelijke groepen als buitengewoon belangrijk gekwalificeerd.

Er is de afgelopen jaren een explosieve toename geweest van groepen-voor-de-vrede, met die van de artsen en generaals als meest succesvol. Duidelijk kan worden waargenomen dat de grote communistische mantelorganisaties en de nauw met hen samenwerkende organisaties met veel enthousiasme inhaken op deze ontwikkeling en waar mogelijk het initiatief nemen of participeren.

Een voor beïnvloeding buitengewoon belangrijke beroepsgroep vormen de journalisten. De invloed die journalisten rechtstreeks en dagelijks via dagbladen, radio en televisie kunnen uitoefenen is aanzienlijk, en het succes van beïnvloedingsactiviteiten staat of valt met de aandacht die

er door journalisten aan besteed wordt. De meningsverschillen tussen Oost en West binnen deze beroepsgroep zijn nog te groot voor een werkelijk succesvol initiatief van journalisten voor de vrede.

Nieuwe aanpak van politieke beïnvloeding

De grote vraag is altijd welk effect frontorganisaties hebben, wat hun bijdrage is aan een veranderend klimaat. Een zekere graadmeter voor de effectiviteit kan zijn de evaluatie die de mantelorganisaties zelf maken van hun activiteiten, en de voornemens die zij op die evaluatie baseren. De zelfkritiek van de Wereldvredeesraad tijdens zijn Algemene Vergadering in Sofia in april 1986 verschafte wat dat betreft een ongewoon inzicht. Uit een verslag van de bijeenkomst blijkt dat het centrale thema van alle discussies is geweest 'de noodzaak om werkmethode en presentatie grondig te herzien'. Het ligt allemaal in het verlengde van de politiek van GORBATSJOV om de bezem te halen door verstarde inefficiënte structuren, en om alerter, opener en met meer flair internationale politiek te bedrijven.

Het Wereldvredecongres in Kopenhagen

Van 15 tot en met 19 oktober 1986 werd te Kopenhagen een Wereldvredecongres gehouden, gewijd aan het internationale jaar van de vrede. Het initiatief tot deze mondiale bijeenkomst was genomen door de Wereldvrede raad (WVR), de belangrijkste internationale mantelorganisatie. Met dergelijke congressen beoogt de WVR de belangrijkste aspecten van de buitenlandse politiek van de Sovjet Unie te propageren. Voor het eerst vond de drie jaarlijkse manifestatie in een NAVO-lidstaat plaats.

De WVR organiseert om de drie jaar een grote meerdaagse propagandabijeenkomst. Net als de voorgaanden werd het Kopenhaagse Wereldvredecongres gekenmerkt door een eenzijdige politieke voorkeur van de overgrote meerderheid van de deelnemers. Het verloop van de discussies en de uitkomst van de diverse "workshops" was dan ook tot op grote hoogte voorspelbaar; steevast stond "het imperialistische, oorlogszuchtige beleid van de regering Reagan" in het beklagdenbankje en waren het "de realistische en vertrouwenwekkende vredesinitiatieven van Sovjetzijde" die op de sympathie en steun van de deelnemers mochten rekenen. De geloofwaardigheid van de claim dat op een dergelijk congres de opinie van de wereldbevolking wordt verwoord, zelfs dat een vruchtbare gedachtenwisseling mogelijk is, is in de loop der jaren door deze eenzijdigheid zo zeer ondermijnd dat veel westerse politici, vakbondsfunctionarissen, kerkelijke leiders en andere vooraanstaande persoonlijkheden geen bemoeienis willen hebben met WVR-Wereldvredecongressen.

Dat was ook in Nederland het geval.

Net als het internationale organisatiecomite trachtte ook het Nederlandse de relatie met de Wereldvrede raad te verdoezelen. Samengesteld uit vertegenwoordigers van een vijftal groeperingen bleek, dit organisatie comite strak te worden geleid door Karl DERKSEN en Miklos RACZ, beiden bestuurslid van het Nederlandse Comite voor Europese Veiligheid en Samenwerking (NCEVS) en tevens respectievelijk vice-President en lid van het Presidential Committee van de Wereldvrede raad. Mede daardoor voelden vredesorganisaties als het Interkerkelijke Vredesberaad (IKV) en Pax Christi niet voor deelname. Sterke aandrang van Sovjetzijde bracht daarin geen verandering. Wellicht dat daardoor binnen het Nederlandse voorbereidingscomite de indruk bestond dat het IKV campagne voerde om "Kopenhagen" te laten mislukken.

De ruim vijftig personen sterke nederlandse delegatie omvatte naast leden van de communistische partijen CPN en VCN voornamelijk leden van het NCEVS. Veelal presenteerden deze zich als vertegenwoordiger of lid van een andere organisatie, waardoor de indruk kon worden gewekt als zou de delegatie een politiek brede samenstelling kennen. Onder de op die wijze betrokken organisaties, waren (vredes-)organisaties op confessionele grondslag als de Christelijke Vredes Conferentie (CVC), de Christenen voor het Socialisme (CVS) en de Berliner Konferenz Europaischer Katholiken (BK)-Nederlandse afdelingen van bij de Wereldvrede raad aangesloten verenigingen-sterk vertegenwoordigd. Om een negatieve publiciteitscampagne in de vaderlandse media te vermijden werd ook een enkele rechtse "dissident" tot de delegatie toegelaten. Meest opvallend was in feite de deelname van zowel de CPN als het daaraan gelieerde Samenwerkingsverband Stop de N-bom/Stop de Kernwapenwedloop. Daarmee nam de CPN een voorschot op de besluiten van

haar 30ste partijcongres waarin een uitgesproken positieve waardering doorklonk voor de politiek van de Sovjet Unie inzake vrede en veiligheid.

In totaal namen ongeveer 2800 vertegenwoordigers van meer dan 1000 nationale en ruim 60 internationale organisaties, afkomstig uit zo'n 130 landen aan het congres deel. Het congres werd, zoals kon worden verwacht, gedomineerd door de voortgang van de ontwapeningsbesprekingen en de topontmoeting in Reykjavik tussen de leiders van de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten. Het resultaat van deze "top" was voor veel deelnemers aanleiding de houding van de Verenigde Staten te veroordelen. Tegelijkertijd werden de vele Sovjet-voorstellen en initiatieven waaronder met name de eenzijdige stop op kernproeven, genoemd als bewijs van het oprechte streven naar vrede van de Sovjet-Unie. De verslagen van de zeven themagroepen vertoonden een zelfde beeld: zware kritiek op de Verenigde Staten en loftuitingen voor de Sovjet-Unie. De Nederlandse inbreng was beperkt; namens de groep Juristen voor de Vrede werd een voordracht gehouden over juridische aspecten van het plaatsen van kruisvluchtwapens in Nederland en de CPN organiseerde een extra bijeenkomst voor congresdeelnemers uit Westeuropese plaatsingslanden. Op initiatief van het VCN had de Nederlandse afvaardiging zich in een unanieme verklaring uitgesproken voor stopzetting van atoomproeven en voor de strijd tegen kernbewapening en SDI. De Engelstalige versie van deze verklaring werd tijdens het congres op ruime schaal verspreid en vormt thans een onderdeel van een "Copenhagen Appeal", dat de grondslag vormt voor een voorgenomen internationale handtekeningen-actie tegen SDI en voor een moratorium op kernproeven. De mondiale campagne moet worden geleid door een nog te vormen internationale commissie van een honderdtal vooraanstaande persoonlijkheden. Deze commissie zal voor de uitvoering van deze "vredestaak" de beschikking krijgen over een wereldomspannend informatiesysteem en dient te worden ondersteund door een netwerk van nationale actiecomite's.

Het NCEVS heeft zich voorgenomen zo'n nationaal platform op te richten. Het heeft echter af te rekenen met de vredescomite's van CPN en VCN, resp. Het Samenwerkingsverband Stop de N-bom/Stop de Kernwapenwedloop en het Komitee Stop Starwars/Kruisraketten Nooit, die elk afzonderlijk al zijn gestart met nationale actie's tegen atoomproeven en SDI.

In de Nederlandse media is nauwelijks aandacht besteed aan het Wereldvredescongres; de Nederlandse deelnemers hebben besloten hun ervaringen in boekvorm vast te leggen.

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

Het BONK-samenwerkingsverband

Inleiding

Twee jaar is het nu geleden dat het BONK-samenwerkingsverband (Burgerlijke Ongehoorzaamheid en Non-Koöperatie) werd opgericht tijdens een bijeenkomst van ruim 400 activisten van zeer diverse pluimage. Een betrekkelijk klein deel van hen was afkomstig uit De Beweging waar antimilitarisme van oudsher een belangrijk actiepunt is. De deelnemers in BONK waren de overtuiging toegedaan dat de kruisraketten er niet moesten komen en hadden er weinig vertrouwen in dat de parlementaire besluitvorming daartoe zou leiden. Voor ogen stond om met andere vredesgroepen in eerste instantie een massale beweging op gang te brengen, die het besluit tot plaatsing moest voorkomen of anders de feitelijke plaatsing moet verhinderen door "verdergaande" acties maar zonder gebruik van geweld.

De opbouw

Vanaf de oprichting op 19 januari 1985 tot het plaatsingsbesluit op 1 november van dat jaar heeft BONK, vooruitlopend op een besluit tot plaatsing, zich toegelegd op het scheppen van een zodanige organisatiestructuur, dat na 1 november direct op een ander scenario overgestapt zou kunnen worden. In de structuur is aansluiting gezocht bij het uit De Beweging bekende begrip basis-democratie. Met deze term wordt de werkwijze, zo men wil de levensinstelling, aangeduid van de z.g. basisgroepen. Basisgroepen bestaan uit elkaar vertrouwende mensen die als gezamenlijk doel hebben het aan de kaak stellen van maatschappelijke misstanden om zodoende de huidige maatschappij om te vormen tot een rechtvaardige samenleving die vrij is van enige dwang van bovenaf. Hierop vooruitlopend ontbreekt ook in het basis-democratisch systeem een overkoepelend orgaan dat instructies geeft aan plaatselijke groepen. De basisgroep werkt geheel zelfstandig op grond van eigen informatie en eigen opvattingen aan het bereiken van het gestelde doel (z.g. basisautonomie). Binnen de groep streeft men er naar tot gezamenlijke besluitvorming te komen, luisterend naar een ieders mening (consensus). De regionale en landelijke overleggen dienen uitsluitend om informatie en ideeën uit te wisselen.

In overeenstemming met het beginsel van basisdemocratie hebben BONK-activisten zich georganiseerd in 10 a 15 plaatselijke dan wel regionale groepen, waarvan het aantal deelnemers varieert van 5 tot 25. Elke groep bepaalt in beginsel zelfstandig of en hoe een actie gevoerd wordt. Van elke groep gaat maandelijks een vertegenwoordiging naar Utrecht voor het zogenaamde landelijke overleg. De besluitvorming in het landelijk overleg vindt op typisch basis-democratische wijze plaats. De vertegenwoordigers van de afzonderlijke BONK-groepen wisselen in het overleg ervaringen uit en leggen plannen voor activiteiten op tafel. Ook worden vrijblijvend voorstellen gedaan voor en eventueel

afspraken gemaakt over gezamenlijke acties. Als centrale leiding kan het landelijke overleg in dit opzicht alleen maar functioneren als er van consensus sprake is maar de deelnemers zijn er niet erg op uit om zo'n algemene overeenstemming te bereiken. Dat ligt natuurlijk anders als het gaat om zaken die tot de grondslagen van BONK behoren zoals het geweldloze karakter en de bereidheid tot burgerlijke ongehoorzaamheid. Ter ondersteuning van het landelijke overleg is er een landelijk secretariaat. Dat is gevestigd in Amsterdam in het pand waar ook het actieblad "BLUF" zijn zetel heeft.

Omdat het secretariaat als enig permanent orgaan en o.m. belast met het samenstellen van de BONK-periodieken (waarvan de BONK-nieuwsbrief de belangrijkste is) een onevenredig grote invloed begon te krijgen, hetgeen niet strookt met de basisdemocratische opzet, is door het landelijk overleg als hoogste instantie onlangs een coördinatiegroep BONK (KGB) in het leven geroepen, waarin het bestaande secretariaat is opgegaan. Het KGB bestaat uit vertegenwoordigers uit de regio's die bij toerbeurt het secretariaat bemannen en zorg dragen voor de dagelijkse contacten tussen de groepen en voor de uitgave van de periodieken. Het KGB neemt ook de vertegenwoordiging van BONK naar buiten toe en de deelname in andere samenwerkingsverbanden en overlegstructuren voor zijn rekening. In de BONK-organisatiestructuur wordt een belangrijke plaats ingenomen door de werkgroepen, die onder supervisie van het landelijke overleg bepaalde thema's uitwerken. Zo is er een BONK-anti-NAVO-groep en een werkgroep "BONK in Bedrijf".

Activiteiten

Met het besluit tot de plaatsing van kruisraketten in Woensdrecht is BONK een nieuwe fase ingegaan. Het accent ligt nu niet meer zozeer bij massale demonstratieve acties als wel bij het vergaren van informatie om met behulp daarvan de voorbereidingen voor de plaatsing te bemoeilijken. In dit verband neemt BONK deel in een zogenaamde speurgroep waarin voorts mensen zitten van AMOK (Antimilitaristisch Onderzoeks Kollektief), van het Vredesactiekamp in Woensdrecht en van BIVAK (Breed Initiatief voor Verdergaande Actie tegen de Kruisraket). De speurgroep verzamelt gegevens van bedrijven, waarvan is vastgesteld dat zij bij de plaatsing van kruisraketten betrokken zijn. De zo samengestelde lijst van "besmette" bedrijven, die nog steeds groeit, wordt regelmatig gepubliceerd in de BONK-Nieuwsbrief en in andere bladen van het alternatieve circuit met de bedoeling dat activisten er door geïnspireerd worden. BONK-groepen gebruiken de informatie om bij de bedrijven acties te voeren in de vorm van blokkades, bedrijfsbezettingen, demonstraties, het uitdelen van pamfletten, kladacties etc.. Uit de acties van de laatste tijd blijkt dat BONK zich concentreert op de grotere bedrijven. In overeenstemming met een richtlijn van het landelijke overleg worden onder de naam BONK alleen (betrekkelijk) vreedzame acties geëntameerd. Dat neemt niet weg dat BONKers ook betrokken zijn bij acties met een gewelddadiger karakter. Vaak zijn zij ook actief in andere groepen (bijvoorbeeld basisgroepen tegen kerngeweld en militarisme) die zich door de uitkomst van BONK-werkgroep-onderzoeken laten inspireren. Het spreekt voor zich dat op dergelijke acties niet het BONK-etiket mag worden geplakt. Anders is dat met een betrekkelijk nieuwe tendens, die inhoudt dat binnen regionale BONK-groepen zich deelnemers groepsgewijs isoleren en gewelddadige acties uitvoeren, die dan geclaimd worden onder een gelegenheidsnaam om het geweldloze imago van BONK als zodanig

buiten schot te houden. De reacties van BONK in zijn publicaties op deze gewelddadigheden vertonen een zekere ambivalentie: Onder afstandelijk geformuleerde kritische noten lijkt een grote mate van begrip en sympathie schuil te gaan. In de huidige fase echter blijft de speerpunt van de "officiële" BONK-activiteiten gericht op het vergroten van de pressie op de bij "Woensdrecht" betrokken bedrijven in de hoop dat sommige voor de eer zullen bedanken en daarmee een sneeuw- baleffect op gang zullen brengen.

BONK: Speelbal van traditionele revolutionairen?

Het BONK-samenwerkingsverband vertegenwoordigt - zeker theoretisch - een niet onaanzienlijke actie-potentieel en oefent daarom aantrekkingskracht uit op klassiek geschoolde revolutionairen. Die zijn geneigd mogelijkheden te zien om vervolgens middels de aloude eenheidspolitiek of intredepolitiek de BONK-aanhang voor de eigen (verwante) politieke doeleinden bruikbaar te maken.

Zo zijn enkele prominente BONK-leden van mening dat BONK als het eenheidsfront zou moeten fungeren voor allen, die zich keren tegen het "kapitalistische systeem". Zij borduren voort op de aanvankelijk binnen de gehele BONK-organisatie levende gedachte dat het samenwerkingsverband tot een massabeweging zou moeten leiden. In dat kader past een verbreding van de actiedoelen en dat wordt door deze prominenten dan ook telkenmale betoogt. Na de ramp van Tsjernobyl werd onder hun invloed het verzet tegen de kernenergie als actiedoel aanvaard, omdat dit naar men verwachtte tot een toevloed van aanhangers zou leiden. De NAVO-vlootoefening "Northern Wedding" eind september 1986 werd aangegrepen om de NAVO als actiedoel voor BONK aan te laten slaan. Bij de oefening "Reforger '87" zal iets dergelijks ook zeker te merken zijn. Het duidelijkst komt dit streven naar verbreding tot een massa-organisatie aan het licht door de deelname van BONK in BIVAK. De prominenten streven er naar om BONK het voortouw te laten nemen in BIVAK dat een veel gematigder opstelling heeft en daarmee BIVAK over de streep van de burgerlijke ongehoorzaamheid te trekken en verder te radicaliseren. Het belangrijkste struikelblok bij het streven om BONK voor "hogere" doelen bruikbaar te maken is de basisdemocratische structuur. Anders dan het klassieke Leninistische principe van het democratisch centralisme maakt de basisdemocratische organisatiestructuur manipulatie van boven af uiterst moeilijk. Door de creatie van het KGB denken de regio's in dit opzicht een extra waarborg te hebben geschapen.

Hoe verder ?

Een massale volksbeweging zoals BONK aanvankelijk voor ogen stond, is niet van de grond gekomen. Ook het aanpakken van bedrijven - met soms niet kinderachtige middelen - heeft tot dusverre niet geleid tot het beoogde effect of zelfs maar het begin daarvan. Voor BONK breekt op afzienbare termijn de laatste fase aan, waarin de stationering van kruisraketten "daadwerkelijk" moet worden verhinderd. Dan is de vraag aan de orde of de huidige houding van geweldloosheid ook naar buiten toe gehandhaafd zal worden. De strijdbare opstelling van sommigen binnen BONK maakt het niet erg waarschijnlijk dat het samenwerkingsverband in zijn geheel zich gemakkelijk neer zal leggen bij wat het toch als een nederlaag zal beschouwen. De tolerante houding ten opzichte van de

gewelddadigheden jegens "Woensdrecht-bedrijven" pleit evenmin ondubbelzinnig voor die opvatting. Het zijn echter niet de centrale organen als landelijk overleg, secretariaat, coördinatiegroep of individuele prominenten, die binnen een organisatie als BONK de uitkomst bepalen. De vraag is welk standpunt de regionale verbanden uiteindelijk zullen innemen. In dat licht geeft het te denken dat er ook in die sfeer kennelijk al een zodanige radicalisering heeft plaatsgevonden, dat BONK-activisten gezamenlijk gewelddadigheden plegen, waaraan alleen het BONK-etiket nog ontbreekt.

MINDERHEDEN

=====

De Palestijnen in Nederland

Uit het Midden-Oosten afkomstige terroristen zijn - zo heeft de ervaring geleerd - voornamelijk van Palestijnse oorsprong. Bij de voorbereiding - en in sommige gevallen de uitvoering - van terreurdaden in West-Europa wordt vaak gebruik gemaakt van aldaar aanwezige Palestijnen, hetgeen studie van de in een land aanwezige Palestijnen door de veiligheidsdienst noodzakelijk maakt. Het volgende is een - noodgedwongen - summiere schets van de Palestijnse aanwezigheid in Nederland.

Oorsprong

=====

In ons land wonen naar schatting zeshonderd Palestijnen, waarvan het merendeel - + vierhonderd - in Vlaardingen is geconcentreerd. De overigen wonen her en der verspreid.

In de jaren zestig kwamen de eerste Palestijnen naar Nederland om een opleiding in de margarine-industrie te volgen. De firma ROMI BV, (Rotterdamsche Margarine Industrie) gevestigd te Vlaardingen met een filiaal in Nabloes op de Westelijke Jordanoever, haalde de Palestijnse werknemers naar Vlaardingen om hen te scholen. In juni 1967 vond de "Zesdaagse oorlog" plaats, waarbij Israël de Sinaï, de Westelijke Jordanoever, de Hoogvlakten van Golan en de Gaza-strook veroverde. Na deze oorlog konden of wilden de in ons land verblijvende Palestijnen niet naar hun woonplaats terugkeren. Velen lieten hun gezinnen en familie naar Nederland overkomen.

Organisatievormen

=====

Sinds 1980 zijn de Palestijnen in georganiseerde vorm actief. Het gaat daarbij om de volgende verenigingen:

- a. de Palestijnse vereniging in Nederland (PVN): een soort overkoepelende algemene vereniging, waar vrijwel elke Palestijn lid van kan worden (circa 100 leden).
- b. de Algemene Palestijnse Arbeiders Vereniging (APAV): in feite de meest actieve vereniging (circa 75 leden).
- c. de Palestijnse Studentenvereniging: niet meer dan een "papieren" organisatie; bij de oprichting in 1983 werd moeizaam het minimum vereiste aantal leden van vijftien bereikt. Geen activiteiten.
- d. de Palestijnse Vrouwen Unie: een vereniging in ontwikkeling, die zich nog niet duidelijk heeft gemanifesteerd.

Deze verenigingen stellen zich ten doel de hier te lande wonende Palestijnen culturele en sociale opvangmogelijkheden te bieden en tevens de Nederlandse bevolking te informeren omtrent de "Palestijnse zaak". De verenigingen worden hierin bijgestaan door het Palestina Komitee (PALKOM) en het Medisch Komitee Palestina (MKP). Het PALKOM heeft zich ten doel gesteld in Nederland een politieke steuncampagne te voeren voor de Palestijnse aspiraties terwijl het MKP - dat sinds een jaar onafhankelijk van PALKOM opereert - daadwerkelijk steun verleent aan de Palestijnse Rode Halve Maan (het Palestijnse Rode Kruis).